

Розвиток творчого мислення майбутніх учителів мистецьких дисциплін у процесі професійної підготовки

Перспектива виходу нашої держави на європейський ринок потребує поступового реформування освіти та підготовки фахівців європейського рівня. Особлива увага нині приділяється ідеї гуманізації мистецької освіти. На думку І. Цюряка, гуманізація як пріоритетний напрям сучасної вищої педагогічної освіти є головною умовою реалізації творчого потенціалу випускника закладу вищої освіти, формування його педагогічного мислення, професійної компетентності, гуманітарної культури.

Процес підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін включає не тільки формальну передачу знань та вмінь, культурних цінностей, а й спонукає до самостійного творчого мислення, самоосвіти та пошуку індивідуального творчого «Я», комунікабельності, креативності, творчого пошуку.

Аналіз зарубіжної та вітчизняної літератури свідчить, що проблема розвитку творчого мислення майбутніх учителів мистецьких дисциплін у процесі професійної підготовки сьогодні набуває особливої актуальності.

Питання професійного становлення викладачів мистецьких дисциплін розглядали: І. Бех, О. Гайдамака, В. Гусак, О. Кайдановська, Л. Масол, О. Музика, О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалка, М. Пічкур, О. Рудницька, Г. Сотська, З.Сирота, та ін. Розвиток творчого мислення майбутніх учителів мистецьких дисциплін висвітлювали у своїх наукових працях: Г. Падалка, О. Ростовський, В. Федоришина, О. Щербініна, О. Щолокова та ін. Але й на сьогодні питання розвитку творчого мислення майбутніх учителів мистецьких дисциплін у процесі професійної підготовки актуальне й потребує вивчення та вдосконалення, пошуку нових педагогічних умов та методики розвитку.

Закономірно, що актуалізація мисленнєвої діяльності студента забезпечує компетентнісний підхід як до процесу навчання у ЗВО, так і до майбутньої професійної діяльності, витісняючи інформаційно репродуктивних підхід, за яким педагог більшою мірою працює за

визначеними схемами та стереотипами, формально реалізуючи традиційну методику організації діяльності [5,ст 15].

Сучасне поняття «мислення» є об'єктом дослідження у сферах психології, педагогіки, філософії, біології, нейробіології, соціології та інших. В. Давидов трактує мислення як вершину серед усіх видів діяльності людини. І тільки в тому випадку, коли мислення стає вищим ступенем духовної діяльності, знаряддям орієнтування в житті (професійній діяльності), воно стає успішною «передумовою всякої іншої психічної діяльності», а отже, і передумовою становлення особистості.

Провідні вчені, досліджуючи проблему модернізації системи професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін, вказують на переорієнтацію з традиційної на особистісно орієнтовану систему підготовки, де вагомого значення набуває процес творчого мислення. Творче мислення – це незвичність та оригінальність, креативність та свіжість бачення висловлюваних ідей.

Аналіз різних підходів науковців до трактування сутності творчого мислення дозволив виділити наступні його базові характеристики: мислення є вищою формою активного і цілісного відображення педагогічного процесу в свідомості педагога; предметом мислення є цілеспрямоване пізнання і узагальнення суттєвих зв'язків і відношень педагогічних явищ, процесів; мислення – інструмент оволодіння предметом та мистецтвом викладання; мислення – операційна основа досягнення цілей навчання [5, ст. 64].

Творче мислення майбутнього учителя мистецьких дисциплін опосередковане та узагальнене пізнанням дійсності, яке інтегрує весь комплекс знань та вмінь і сприяє пошуку конструктивних шляхів для мисленнєвого творчого розвитку. Використовуючи взаємодію різноманітних засобів педагогічного впливу можливо активізувати та розвивати творчу активність: активізація пошукової самостійної роботи, особистісний підхід, варіативна система виконання завдань, імпровізаційність, діалогове спілкування, проблемні форми проведення занять, колективне обговорення проблеми, створення позитивної емоційної атмосфери на заняттях, стимулювання уяви і фантазії, творчі завдання з елементами наукового дослідження, участь в олімпіадах, конкурсах, виставках, концертах та творчих проектах.

Зупиняючись на процесі творчої проектної діяльності, хочеться зауважити, що у студентів формуються уміння та навички проектування майбутньої мистецько-педагогічної діяльності, здатність до нетипового розв'язання поставлених задач, творчо-креативне мислення, розвиваються комунікативні здібності до співпраці й роботи у колективі, що дозволить майбутнім учителям, здійснювати педагогічну діяльність на високому професійному рівні [2, с. 38].

На думку О. Кайдановської процес пізнавальної творчої діяльності «характеризується поєднанням раціонально-логічних та чуттєво-образних елементів, базується на розвинутих уміннях художнього сприйняття дійсності і має спрямування на динамічний пошук оптимальних педагогічних рішень».

Творчість – передусім діяльність культурна, якій властиві інноваційні підходи до розв'язання суспільних проблем, у тому числі професійно-педагогічних. Результатом творчості є прирощення суспільного прогресу, духовно-інтелектуальне піднесення особистості, нації, країни. Творчість – це матеріалізована духовність в культурі [7, с. 127].

Продуктом педагогічної творчості завжди залишається розвиток особистості. Сфера прояву педагогічної творчості визначається структурою педагогічної діяльності й охоплює всі її сторони: конструктивну, організаторську, комунікативну і гностичну. Творче мислення є синтезом мисленнєвої діяльності вчителя мистецьких дисциплін де пріоритетом визначено його професійне спрямування на професійну творчо-методичну діяльність.

В контексті нашого дослідження особливого значення набувають основи професійної підготовки майбутнього вчителя мистецьких дисциплін. Деякі вчені, наприклад, Л. Василенко, вважає, що професійна підготовка є похідним явищем від свого прототипу – професійної діяльності, і виступає як своєрідна модель, в процесі реалізації якої студенти оволодівають професійними знаннями і вміннями [1, с. 9]. Професійна діяльність традиційно оперує іншими поняттями – компетенціями.

Формування професійних знань, умінь і навичок з мистецьких дисциплін становитимуть у майбутніх вчителів мистецтв професійні

базові компетенції. Формування та розвиток професійних базових компетенцій вимагає урахування певних чинників. Такими є: визначення поняття «компетентність» та «компетенція» та їх необхідність, диференційоване врахування потреб і запитів студентів, осмислення, засвоєння змісту предметів, творче використання наявних знань, одержання навичок з майбутньої професії, розвиток професійних здібностей і високої кваліфікації фахівця, його професійної мобільності, готовності до інноваційної діяльності, творчого мислення та професійного зростання.

Компетенція від латинського слова *competentio* узгодженість частин, відповідність, симетрія. Це коло повноважень установи або особи, те, що підлягає їх відання; сфера обізнаності, область знання кого-небудь [7, с. 192].

Педагогічний словник дає таке пояснення: компетентність – рівень підготовленості для діяльності у певній сфері, ступінь оволодіння знаннями, способами діяльності, необхідними для прийняття вірних і ефективних рішень. Компетенція – коло повноважень, сфера діяльності, в якій особа володіє необхідними знаннями та досвідом [3, с. 41].

На думку багатьох вчених компетенції є тими індикаторами, що надають можливість визначити: готовність студента-випускника до свідомого вибору професії, його подальшого особистого розвитку, спроможність до активної участі в житті суспільства.

Л. Кривцов, вважає, що професійна компетентність – це інтегровані якості фахівця, що включають рівень оволодіння ним знаннями, вміннями, навичками і такими компонентами професійної майстерності, як система професійних знань, умінь, навичок, професійних здібностей і професійно важливих якостей особистості.

Отже, підсумовуючи вищесказане, творче мислення є одним з найвищих рівнів освітнього процесу та необхідною складовою всебічного розвитку майбутніх учителів мистецьких дисциплін у процесі професійної підготовки.

Означена проблема не вичерпує всіх аспектів і може знайти подальше дослідження у таких напрямках як обґрунтування психолого-педагогічних засад становлення і розвитку професійних умінь та творчого мислення на основі комплексного навчання.

Список використаної літератури:

1. Василенко Л. М. Взаємодія вокального і методичного компонентів у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя музики: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2003. 26 с.
2. Давидова С. В. Роль творчих проєктів у формуванні професійної компетентності сучасних учителів. Педагогіка в системі гуманітарного знання: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 8–9 верес. 2017 р. Херсон, 2017. С.36–39.
3. Загвязинский В. И. Педагогический словарь: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. И. Загвязинский, А. Ф. Закирова, Т. А. Срокова. М.: Издательский центр «Академия», 2008. 352 с.
4. Кайдановська О. О. Формування творчого мислення майбутніх учителів образотворчого мистецтва в процесі вивчення основ композиції.
5. Лаврентьева Н. В. Формування творчого мислення майбутнього вчителя музики в процесі інструментально-виконавської підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Кам'янець-Подільський, 2016. 189с.
6. Надель-Червинская М. А. Толковый словарь иностранных слов. Общеупотребительная лексика (для школ, лицеев, гимназий). / М. А. Надель Червинская, П. П. Червинский. Ростов-на-Дону, «Феникс», 1995. 608с.
7. Черепанова С. О. Діалог з Вічністю мовою Серця (з досвіду особистісно-педагогічного становлення у культурі). Культура і спільнота у становленні педагога / ред. К. М. Кларк, Т. С. Кошманова. Львів: Вид. Центр ЛНУ імені Івана Франка, 2000. С. 103–137.